

Zomers licht

Rachel Hore bij Boekerij:

Het droomhuis
De droomtuin
Zomers licht
Sterrennacht
De naderende storm
Aan de overkant
Een week in Parijs
Het huis in Bellevue Gardens
De laatste brief naar huis
Voor altijd mijn dochter

Rachel Hore

Zomers licht

Fran ontdekt dat de geschiedenis van een prachtig kunstwerk
veel overeenkomsten heeft met haar eigen leven

Eerste druk 2008
Negende druk 2021

ISBN 978-90-225-9265-6
ISBN 978-94-023-1655-1 (e-book)
NUR 302

Oorspronkelijke titel: *The Glass Painter's Daughter* (Simon & Schuster)
Vertaling: Fanneke Cnossen
Omslagontwerp: Johannes Wiebel | punchdesign
Omslagbeeld: © Shutterstock
Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2008 by Simon & Schuster Inc.
© 2008 voor de Nederlandse taal: Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Felix, Benjy en Leo – *non angeli sed angli*

*De waardevolle momenten snellen in de loop van ons leven
langs ons heen en we zien niets dan zand; de engelen komen ons
bezoeken, en pas als ze weg zijn weten we dat ze er waren.*

GEORGE ELLIOT

*De vrouw is als de aartsengel Michaël voor de Engelenburcht in Rome.
Ze is ruim bedeed met vleugels, alsof ze daarmee riant het luchtruim
boven de aarde zou kunnen kiezen, maar wanneer ze haar vleugels
probeert uit te slaan, wordt ze ingeperkt in steen, haar voeten wortelend
in de aarde, vastgeketend aan de bronzen sokkel.*

FLORENCE NIGHTINGALE

Londen, 3 september 1993

Het bordje GESLOTEN hing al bijna een week voor het raam van de glas-inloodwinkel, hoewel dat mensen er niet van had weerhouden de deurkruk uit te proberen of door het glas te turen, hopend op een teken van leven. Er brandde tenslotte licht, en voorbijgangers werden 's ochtends uit hun slaperige lethargie opgeschrikt wanneer ze in de etalage naar al dat prachtigs keken: de engel als glanzend middelpunt in het gebogen glaspaneel, delicate raamhangers – libellen en elfen – die in een tochtvlaag huiverden, talloze Tiffany lampenkappen die door de hele winkel als weelderig bloeiende bloemen aan het plafond hingen, dat deed denken een met sierknoppen bezet bladerdak van een tropisch regenwoud.

Een heel jonge vrouw, die er elke dag even bleef staan, merkte op dat de deur achter in de winkel soms openstond en dan weer dicht was, dat er soms een paar kartonnen dozen op de toonbank stonden en dan weer geen.

Een man bezocht de winkel die week een paar keer, een man van middelbare leeftijd met een militair voorkomen, gekleed in een tweedjasje en met een priesterboord. Toen hij op een ochtend aan de deur kwam, merkte hij dat die op slot zat. Hij deed een stap achteruit, bestudeerde het glanzende opschrift van MUNSTERGLAS boven de winkelpui en deed zijn bril goed om de openingstijden onder het GESLOTEN-bordje te lezen. Toen fronste hij zijn wenkbrauwen waarna hij door het parkje op het plein terugliep. De volgende dag deed hij een witte envelop in de brievenbus. De derde keer was hij net bezig het op het bordje vermelde telefoonnummer in een notitieboekje op te schrijven, toen een vrouw in een plastic schort en met een dikke portemonnee in haar hand uit het aangrenzende café tevoorschijn kwam.

‘Zoekt u meneer Morisson?’ zei ze terwijl ze de man van top tot teen opnam alsof ze er zeker van wilde zijn dat hij niet een of andere armoedzaai-er was. ‘Het gaat helemaal niet goed met hem. Vorige week is de ambulance geweest.’ Meer wist ze niet. Hij bedankte haar evengoed, stopte het notitieboekje in zijn zak en draaide zich om.

Uiteindelijk zeilde halverwege de vrijdagmiddag een zwarte taxi het verkeer uit die voor de winkel stilhield. Een tengere, keurige vrouw met schouderlang donker haar en een bleek gezicht stapte uit en laadde een verzameling bagage op de stoep uit.

In het café keek Anita, terwijl ze wachtte tot het koffiezetapparaat klaar was met een espresso, onderzoekend uit het raam naar de versleten leren reistas en de uitpuilende rugzak, en ze vroeg zich af wat er in die harde, merkwaardig gevormde koffer zat. Het was een of ander groot muziek-instrument, vermoedde ze, terwijl ze een schoteltje pakte. Of, aan de vorm te zien, een heel kleine olifant.

Het meisje stuurde de taxi weg en stond te midden van haar bezittingen weemoedig naar Munsterglas te staren. Door haar korte maatjas en gestreepte sjaal, en haar sprekende bruine ogen onder haar pony, zag ze eruit als een schoorvoetend schoolmeisje dat na een schitterende zomervakantie naar kostschool terugkeerde. Anita was nieuw in het café, anders had ze misschien kunnen raden wie de jonge vrouw was en zich gerealiseerd dat Fran Morrison, zo in gedachten verzonken voor de winkel van haar vader, haar hele leven voor haar ogen voorbij zag gaan.

1

Zoals engelen tranen plengen zijn ze als een ontketening.

JOHN MILTON

Soms, als ik op een zomerse ochtend vroeg wakker word, lig ik te dagdromen terwijl de rest van het huishouden sluimert, en denk ik aan hoe het allemaal begon. Ik bepaal dat moment, nu tien jaar geleden, heel nauwkeurig, die precieze milliseconde waarin ik, starend naar de dichte en lege winkel, inzag dat alles was veranderd, onomkeerbaar en voor altijd veranderd. We praten over 'naar huis teruggaan' alsof dat een achteruitgang is, en dat had ik ook geloofd, maar in dit geval bleek het een stap voorwaarts te zijn, naar een nieuw leven. Ik heb er heel veel over nagedacht, over dit verhaal dat mijn verhaal is. Nu ik er zo lang op heb gebroed, de gevolgen heb overzien als rimpelingen die in een vijver uitwaaieren nadat er een steen in is gegooid, is de tijd gekomen om het allemaal op te schrijven. En dus beklim ik elke avond, nu het nog zo lang licht is, de trap naar zolder, ga ik aan mijn vaders oude bureau zitten en neem ik mijn pen ter hand. En al snel ga ik helemaal in mijn taak op.

Thuis was absoluut de laatste plek waar ik die prachtige, zachte herfst wilde zijn. Had ik de keus gehad, dan was ik misschien voor een appartement in een oud palazzo in Venetië gegaan, een keurig stadspension in Heidelberg, of een of ander betoverend hoogbouwhotel in New York of Tokio. Ergens waar het anders was, exotisch, waar ik mezelf kon verliezen, volledig in het heden kon leven en het verleden kon vergeten. Maar soms laat het leven ons geen keus. En zo bevond ik mij weer in Londen, gezien de omstandigheden een troosteloze thuiskomst. Maar

nu ik weet wat ik weet, zie ik dat de timing precies goed was.

De vorige dag, toen Zac me eindelijk had opgespoord om me het nieuws te vertellen, was ik in Athene geweest, zat ik op een bloedhete middag in een hostel in het oude stadsgedeelte te doezelen. De zoon van de hotelier, een bedachtzame, zwijgzame jongen van zestien jaar, had op de deur geklopt en me naar de telefoon in een koele betegelde nis in de receptie gebracht.

‘Frán. Eindelijk,’ riep de stem door de lijn.

‘Zac, wat is er aan de hand?’ Dat brouwende Schotse accent zou ik overal herkennen. Zac was paps assistent bij Munsterglas.

‘Waarom haal je verdorie nooit je berichten op?’

Geen ‘Hoe gaat het met je?’ of ‘Ik heb je in geen maanden gezien’. Sterker nog, hij klonk zo geagiteerd dat ik niet eens de moeite nam te vragen waar hij die berichten dan had achtergelaten of hoe hij aan mijn nummer hier was gekomen.

‘Ik heb helemaal geen berichten gehad, daarom. Zac, wat is er?’ Maar ik wist al wat er mis was.

En nu stierf de ergernis uit Zacs stem weg en kwam er wanhoop voor in de plaats. ‘Je moet naar huis komen. Nu meteen. Je vader ligt in het ziekenhuis. En dit is niet een van zijn nukken. Fran, hij heeft een beroerte gehad, en een akelige ook.’

En dus ging ik, uiteraard. Na het gesprek met Zac zocht ik in mijn tas naar mijn adresboek en vond het nummer van mijn reisbureau. Mijn handen trilden zo erg dat ik het nummer twee keer moest draaien. Maar toen ik ze eenmaal aan de lijn had, werd me medegedeeld dat de eerstvolgende vlucht pas de volgende ochtend zou gaan.

Terwijl ik die avond inpakte, probeerde ik helder na te denken. In Athene was er niemand aan wie ik hoefde te vertellen dat ik naar huis ging. De concerttournee was een paar dagen geleden afgelopen. De daaropvolgende ochtend was het orkest naar alle vier windstreken vertrokken, iedereen had elkaar in de hotelloobby luchtkusjes gegeven en beloofd dat ze contact zouden houden. Nick ging ook weg. Ik had een poosje geleden al besloten dat ik iets goedkopers zou zoeken om er nog een paar dagen vakantie aan vast te plakken, en hij zag dat ik ellendig wat rondhing, de opwinding van de anderen benijdend omdat ze weer naar huis gingen. Hij glimlachte, keek me vriendelijk aan, kuste me toen ingetogen op mijn wang en mompelde: ‘Nou, dag dan maar. Pas goed op jezelf. Het was...’

‘Doe ik altijd. Dag, Nick,’ onderbrak ik hem zo koeltjes mogelijk, en ik keek toe hoe hij zijn bagage naar buiten tilde. Om mezelf nog meer te martelen gluurde ik tussen de plantenpotten voor het raam, zag hoe hij zijn cello in de kofferbak van de taxi hees en wegreed, mijn leven uit.

Nadat iedereen was vertrokken, verhuisde ik mezelf, mijn koffers en mijn tuba naar het sjofele Aphrodite Hostel. Oorspronkelijk was ik van plan om een beetje te gaan sightseeën tot mijn agent me zou vertellen waar ik nu weer op kosten van iemand anders zou moeten spelen – een aanlokkelijke plek, hoopte ik, München, Rio of Parijs – maar uiteindelijk zat ik zo in de put dat ik de energie niet kon opbrengen om de toeristische plekken af te struinen. En toen Zac belde veranderde alles opnieuw.

Dus daar stond ik dan, voor onze oude winkel aan Greycoat Square, ik wist de truc met de deursleutel nog. Munsterglas, het huis waar ik geboren ben. Niet letterlijk, natuurlijk. Dat was dertig jaar geleden geweest, in hetzelfde ziekenhuis waar mijn vader nu lag, waarschijnlijk ook hetzelfde ziekenhuis waar mijn moeder was gestorven toen ik nog klein was.

Het was een vreemd, verborgen gebied, dit gedeelte van Westminster, ingeklemd tussen de opdoemende gotische abdij en de barokke Italiaanse katholieke kathedraal, weggestopt tussen de drukke Victoria Street in het noorden en de Theems in het zuiden, een domein met verscholen parkjes als het onze, victoriaanse rijtjeshuizen die door zwarte ijzeren omheiningen van het trottoir werden afgesneden. Bij de kantooromgevingen prijkten vaak glanzende koperen platen met de meest onwaarschijnlijk klinkende namen: het Londense Theosofische Genootschap, de Koninklijke Orde der Griffioen, de Boekbinders Gazet. Waarschijnlijk was Munsterglas zelf ook zoiets merkwaardigs. Ik vond het allemaal prachtig.

Een victoriaanse glas-in-loodwinkel met erkers en een betegeld portiek was, hoewel verrukkelijk schilderachtig, in de ogen van de meeste mensen niet het ideale huis. Pap en ik hadden in het appartement boven de winkel gebivakkeerd, een beter woord kan ik niet verzinnen voor de manier waarop we daar losweg ons leven hadden ingericht. Er zou meer dan genoeg ruimte voor ons tweeën moeten zijn: een woonkamer, grote keuken, drie slaapkamers en een enorme zolderruimte. Maar alle lege hoekjes en gaatjes stonden propvol spullen: boeken, dozen, map-

pen en papieren, die allemaal tezamen de hele geschiedenis van Munsterglas behelsden. Het brandgevaar was immens, in elk geval totdat pap op last van de verzekering branddeuren had aangebracht. Pap hield tenminste alles wat met het feitelijke glaswerk te maken had veilig beneden, anders had ik dit verhaal wellicht niet naverteld kunnen hebben.

In de werkplaats achter de winkel kon je via een deur in het appartement komen. Ik weet nog dat ik op schemerige winterochtenden de kale houten trap af sloop en de donkere hoeken en sinistere, bijtende geuren in de ijskoude werkruimte trotseerde – doodsbenauwd voor paps woe-de voor het geval ik iets zou breken – om samen met mijn vriendin Jo naar school te lopen. Jo's ouders woonden in een flatgebouw in de buurt, haar vader was een succesvol advocaat in de City die min of meer met zijn werk getrouwd was.

Onderweg naar buiten vond ik het heerlijk om eerst nog wat in de winkel rond te hangen, want het was er prachtig, een droom van voortdurend veranderend gekleurd licht, vooral wanneer de middagzon schuin door het raam viel, de raamhangers van kleur verschoten en stoffige poelen van robijnen, smaragden en saffieren over de houten vloer werden uitgegoten, zodat het er wel een gewijde plek leek.

Het was deze vredige, kerkelijke schoonheid die nu mijn bezwaard gemoed troost gaf, toen ik de sleutel in het onderste spieslot stak, de deurkruk omlaag duwde, naar binnen ging en de bel treurig boven me klingelde. Ik zette mijn tassen neer en bleef staan om de vertrouwde geuren op te snuiven, de muffe lucht van oud hout met daaroverheen een vleug van iets chemisch. En even was ik weer een klein meisje, dansend in die banen kleurig licht met het ronddwarrelende stof.

Mijn oog viel ergens op: op de mat lag een witte envelop. Ik raapte hem op en zag dat er achterop in reliëf een wapen op gedrukt stond, maar hij was aan pap geadresseerd, dus ik legde hem ongeopend op de toonbank.

Ik sloot af – het laatste waar ik nu behoefte aan had was een veel-eisende klant – liet mijn bagage in de winkel staan, opende de deur achter de toonbank en liep de werkplaats in.

Zoals de winkel altijd als een verwelkomende kerk aanvoelde, zo was de werkplaats zijn kille crypte. Ik bleef even in de halfduistere stilte staan, voelde hoe mijn hart in mijn keel klopte. Een deel van me verlangde ernaar, verwachtte half en half, om in de gloed van een bureau-

lamp pap of Zac te zien werken, maar alleen de geesten waren er. Ik deed de plafondlichten aan en het duizelde me even door het felwitte licht. Glassplinters kraakten onder mijn voeten toen ik over de betonnen vloer liep.

Door het rechthoekige raam ving ik een glimp op van het plaatsje en de garage, waar je via een oprit rechts van de winkel, aan de andere kant dan het café, kon komen. Op een werkblad voor het raam, bevestigd op een houten plank zo groot als een theeblad, lag een gedeeltelijk gesoldeerd glas-in-loodraam. Ik liep erheen om het te bekijken en zag dat pap hieraan moest hebben gewerkt toen het gebeurde. Zac zei dat hijzelf in het hokje, dat als kantoor diende, had gezeten toen hij pap had horen kreunen en hem op de grond ineem had zien zakken, terwijl de kruk over het beton rolde.

Ik ging nu met een somber gemoed op die kruk zitten. Ik streek met een vinger langs het Keltische sierknoopwerk dat pap had gemaakt, een van zijn lievelingspatronen om randen en kleine ruimten op te vullen, en dat hij soms als zijn ambachtssignatuur aanbracht. Hij hield ervan, zei hij altijd, omdat je het in een enkele, ononderbroken lijn kon tekenen. Ik stootte onder het werkblad met mijn voet ergens tegenaan, wat wegrolde. Ik bukte om te kijken. Het was de afgebroken punt van een soldeerbout. De rest lag ernaast. Zac moest hem uit het stopcontact hebben getrokken maar in de verwarring hebben laten liggen. Ik pakte de stukken op en bekeek ze van dichtbij, en zag toen dat er tussen de stofvlokken onder de werkbank nog iets anders lag. Waarschijnlijk een stukje glas. Ik raapte het op.

Het was geen glas maar een kleine, gouden broche waarin schitterende blauwe stenen vervat waren. Hij had de vorm van een engel. Sierlijk en misschien waardevol. Ik had geen idee waar hij vandaan kwam, had hem nooit eerder gezien. Ik legde hem op het werkblad naast de kapotte soldeerbout en paps gevlekte precisiemes.

Op het mes zat een klodder verf met paps vingerafdruk erop, en plotseling werd ik me pijnlijk bewust van zijn afwezigheid. Ik begroef mijn gezicht in mijn handen en stond mezelf eindelijk toe terug te denken aan het moment waarop ik hem had gezien, een paar uur geleden.

Niemand was me van het vliegveld Heathrow komen ophalen, maar ik had Zac dan ook niet verteld hoe laat ik aankwam. Ik was rechtstreeks naar het ziekenhuis gegaan, had de aanwijzingen naar een receptie op

de derde verdieping gevolgd, waar ik vragen beantwoordde, zoals wie ik was en wat ik wilde. Ten slotte bracht een verpleegkundige me naar een ziekenzaal waar helemaal achteraan, onder een raam met een weids uitzicht, een bed stond.

Het duurde even voor ik me realiseerde dat de gedaante in het bed pap was, mijn paps, zo hulpeloos als ik hem nooit eerder had gezien. Hij had zijn ogen dicht. Slangetjes liepen van canules op de rug van zijn hand met een boogje boven zijn bed langs, en ik vond ze sprekend lijken op de lange repen loodsoldeer die aan haken in zijn werkplaats hingen. Op een monitor naast hem waren de gestaag pulserende, rode zigzaglijnen het enige duidelijke teken van leven. De verpleegkundige drukte op een knop en schreef wat cijfers op een klembord, dat ze aan het voeteneind terughing. Ik was zo verdoofd, dat toen ze iets zei ik moest vragen of ze het wilde herhalen.

‘Ik zei dat de dokter zo komt, liefje,’ antwoordde ze vriendelijk en ze haastte zich weer weg.

Ik ging op een stoel naast het bed zitten en bekeek het bleke, slapende gezicht eens goed. ‘Pap, pappie,’ fluisterde ik een beetje ongemakkelijk. Niets wees erop dat hij het had gehoord. Ik raakte zijn wang aan, die koel aanvoelde tegen de rug van mijn hand.

In zekere zin zag hij er nog hetzelfde uit, dacht ik, in een poging mezelf te kalmeren. Zijn spaarzame grijzende haar was zoals altijd keurig naar achteren gekamd, zijn langwerpige gezicht met de hoge jukbeenderen en havikachtige neus straalde nog altijd een zekere waardigheid uit. Maar zijn fletse huid, een draad speeksel tussen de grijsachtige lippen, een trekkend ooglid, door dit alles be kroop me de angst dat nu een afschuwelijk, vreemd wezen zich onder de oppervlakte verschool. Ik vroeg me af, en niet voor het eerst in mijn leven, hoe hij werkelijk was, deze man, mijn vader.

Er wordt wel beweerd dat je iemand nooit helemaal kunt doorgronden, maar grote delen van Edward Morrisons innerlijk leven waren zelfs voor mij, zijn enig kind, verboden terrein waar ik niet binnen mocht dringen. Hij was nooit een hardvochtig man geweest, maar wel vaak afstandelijk, ondoordringbaar, gespeend van tederheid en lichtgeeraakt. Hij kon zich aan van alles en nog wat ergeren: iemand die tijdens het eten belde, een naburige winkel die zijn vuilnis buitenzette terwijl het geen ophaaldag was. Met het ouder worden werd dat erger, een feit

dat ik aan zijn diabetes toeschreef. Ik vroeg me af hoe Zac daarmee omging.

Op dit moment lag pap er vredig bij. Ik moet een hele tijd bij hem hebben gezeten, wachtend op een golf van emotie, op tranen, op welk gevoel dan ook. In plaats daarvan was ik alleen maar verdoofd.

‘We denken dat hij nu wel snel zal bijkomen.’ Meneer Bashir, de medisch specialist die even later binnenkwam, was een bedaarde, gezette Pakistaan van middelbare leeftijd. ‘Er zijn signalen dat de coma oppervlakkiger wordt. Maar de scans geven wel aan dat het een ernstige beroerte is geweest. We weten niet hoe hij eraan toe is wanneer hij wakker wordt.’

‘Hij is nog maar eenenzestig,’ wist ik uit te brengen. ‘Is dat niet een beetje jong voor zoiets?’

‘Helaas komt het wel vaker voor. Vooral omdat je vader diabetes type I heeft. En de hoge bloeddruk heeft er ook aan bijgedragen.’ Hij leed al sinds zijn tienertijd aan suikerziekte. Ik herinnerde me de nare signalen bij de zeldzame keren dat hij zijn insuline-injecties te laat had genomen. Maar deze beroerte was nog onbekend terrein.

Nadat dr. Bashir weg was, staarde ik uit het raam naar het uitgestrekte, heldere firmament. Pap zou wanneer hij wakker werd – en hij zóú wakker worden, drukte ik mezelf op het hart – in elk geval de lichtveranderingen kunnen zien waar hij zo van hield, hoe de vogels en wolken de hemel doorkruisten, de schemering zien overgaan in duisternis, de knipperende vliegtuiglichten tussen de sterren.

En terwijl ik fluisterend afscheid nam en over zijn droge en vereelte hand streek, troostte die gedachte me.

Pas laat in de middag herinnerde ik me de officieel uitziende brief die ik op de toonbank in de winkel had laten liggen. Ik had het appartement geïnspecteerd, dat netjes maar niet erg schoon was, het bed in mijn oude kamer opgemaakt, mijn koffers uitgepakt, en was toen bij de buurtsuper een paar boodschappen gaan doen. Pas toen ik met mijn boodschappentassen terugkwam, zag ik de brief weer. Met dat wapen erop was het misschien belangrijk. Ik scheurde de envelop open.

Op het enkele vel papier prijkte het briefhoofd van ‘De pastorie, St. Martin’s Kerkgemeente, Westminster’, de brief was klaarblijkelijk

door de dominee zelf getypt want er was geen aandacht besteed aan layout of kantlijnen.

Beste Ted,

Ik ben gisteren bij je langs geweest, maar de winkel was dicht. Misschien ben je er even tussenuit? Als dat zo is, dan hoop ik dat je bij terugkomst deze brief vindt. Misschien kun je me zodra je gelegenheid hebt bellen, want ik heb iets ontdekt wat je waarschijnlijk wel interessant zult vinden en waar zeker jouw expertise voor nodig is, omdat een paar van onze gebrandschilderde ramen van jouw firma afkomstig zijn. Dit is wellicht ook een mooie gelegenheid om de ramen te komen inspecteren, in het verlengde van wat uit onze recente vijfjarige bouwrapportage naar voren is gekomen, waar ik het al met je over heb gehad.

Ik hoop snel iets van je te horen. Ik geniet zo van onze gesprekken.

Hartelijke groet,

Jeremy

Eerw. Jeremy Quentin

Een beetje bevreemd las ik de brief nog een keer. Ik had me niet gerealiseerd dat pap, die altijd erg op zichzelf was, met de plaatselijke dominee zo'n relatie had dat ze elkaar tutoyeerden. Maar gezien zijn werk had het me niet moeten verbazen.

St. Martin's was de zandstenen victoriaans-gotische kerk in Vincent Street die de tegenoverliggende hoek van Greycoat Square schampte en ruwweg parallel liep met Victoria Street. Ik herinner me niet dat ik ooit in de kerk ben geweest – hij was altijd dicht als ik erlangs kwam – maar achter een paar traliewerken die de ramen afschermden had ik wel het gekleurde glas gezien en me vagelijk afgevraagd welke taferelen erop stonden. Bij nader inzien had pap me inderdaad een keer verteld dat Munsterglas ze in de victoriaanse tijd had gemaakt.

Bovendien was ik als baby in die kerk gedoopt, vertelde hij me, maar

bij die gelegenheid heb ik natuurlijk niet erg op mijn omgeving gelet. De enkele zondag waarop we in mijn jeugd een kerkdienst bijwoonden, gingen we altijd naar Westminster Abbey. We vonden allebei de muziek zo mooi en pap vond de diensten voegzaam intellectueel. Ik vermoed bovendien dat hij het wel zo prettig vond dat hij na de dienst makkelijk kon wegglijpen zonder dat iemand een opdringerig praatje met hem maakte. Geestelijke zaken hield hij, net als al het andere in het leven, liever voor zich. Ik was benieuwd waardoor hij op vriendschappelijke voet was komen te staan met de eerwaarde Quentin.

Ik stopte de brief weer in de envelop en liet hem op de toonbank liggen, terwijl ik mezelf plechtig beloofde dat ik zodra ik tijd had de dominee zou bellen om te vertellen dat pap ziek was geworden.

Deels om mezelf van mijn problemen af te leiden, nam ik die avond het huis eens flink onder handen, ik gooidde oud voedsel uit de provisiekast weg, dweilde het verschoten linoleum, schrobde het oude, craquelé bad en stofzuigde zo goed en zo kwaad als het ging met paps jankende, aftandse stofzuiger. Daarna, compleet uitgeput door emotie, de lange dag en omdat ik niet aan lichamelijke arbeid gewend was, liet ik mezelf in de leunstoel naast het raam in de woonkamer vallen en prikte in een kant-en-klare kipsalade.

Toen de schemering inviel, zette de zonsondergang de tuinen in een gouden gloed en daarna baadden ze in het zilver. Overal in de buurt gingen achter de vensters van de huizen één voor één de lichten aan en de trottoirs glinsterden in het zachtgele licht van de zwavellampen op straat. Ik was vergeten hoe prachtig en vredig het plein kon zijn. Je kon je maar moeilijk voorstellen dat het midden in zo'n grote stad lag.

Een stuk of zes deuren verderop was naast een antiquariaat een nieuwe wijnbar gekomen, waaruit mensen de warme, stille avond in stroomden. Boven de roezemoezige stemmen hoorde ik in de verte de tonen van een cello oprijzen. Elgars celloconcert. Ik stond op om te luisteren, terwijl de hartverscheurende passages ergens vanaf de overkant van het plein aan kwamen zweven. En plotseling verlangde ik zo wanhopig naar Nick dat ik de pijn bijna fysiek voelde.

Ik had hem drie weken geleden in Belgrado ontmoet, toen ik me voor een Oost-Europatour bij het Royal London Orchestra had gevoegd. Nick Parton was een paar jaar jonger dan ik, een getalenteerde en uitermate ambitieuze cellist. Een van de dingen die ik het aantrekke-

lijkt aan hem vond was zijn energie: dat, zijn zachte, plagerige stem, en – omdat ik avond aan avond de gelegenheid had vanaf mijn plek achter in het orkest naar hem te staren – zijn gladde olijkleurige huid en perfecte profiel. ‘Niet te geloven dat je sterk genoeg bent om op dat monster te spelen,’ waren de eerste, achteloze woorden die hij tegen me zei terwijl hij naar de in mijn armen geklemde tuba keek.

‘Let maar eens op,’ zei ik uitdagend. Ik tuitte mijn lippen en leverde zo’n oorverdovende tetter af dat de lichtgeraakte orkestleider vloekend over zijn muziekstandaard struikelde. Nick gooide alleen maar zijn hoofd naar achteren en barstte in lachen uit.

Daarna wist ik dat hij zijn ogen voortdurend op me gericht had. Hij kwam overdreven flirtend naar me toe, bood op plagerige toon aan om mijn instrumentkoffer te dragen omdat ik ‘te teer’ was, en toen ik dat geërgerd afsloeg, hield hij vervolgens met een galante buiging de deur voor me open om me voor te laten gaan, ondanks het feit dat hij zelf ook een behoorlijk zware last te tillen had. Na een paar dagen van dit gedoe mocht ik van mezelf een beetje ontdooien. We vonden elkaar pas echt toen we, allebei enigszins brak na een laat etentje in een restaurant, samen een taxi terugnamen naar het hotel en een slaapmutsje in de bar dronken.

Daarna bleven we nog één nacht in Belgrado, maar toen reisde het orkest verder naar Praag, Zagreb en Boedapest – de ene schitterende locatie na de andere – zodat onze idylle geen moment een sleur kon worden. Er was echter een probleempje waar ik pas op onze laatste avond in Athene achter kwam: er was sprake van een verloofde, Fiona, thuis in Birmingham. Het kwam erop neer dat Nick ons kleine duet beschouwde als zijn laatste ‘uitstapje’ voor ze in oktober gingen trouwen. En dus was de laatste avond van de tour ook ons slotstuk, dat eindigde in tranen en beschuldigingen, van mijn kant, en een chagrijnige bui, van zijn kant.

Terwijl ik op mijn gammele bed in dat Griekse hostel lag terug te denken aan alles wat Nick in de afgelopen paar weken had gezegd en gedaan, realiseerde ik me dat hij verschillende keren een kleine hint had gegeven, maar dat ik die gewoon niet had willen horen. Want hoewel ik inderdaad boos en van slag was toen hij me over Fiona vertelde, was een deel van me niet verbaasd geweest, en nu vielen een hoop dingen op hun plek. Bijvoorbeeld het feit dat hij niet nog wat langer met mij in Athene wilde blijven, de hoeveelheid telefonische boodschappen die hij

kreeg, dat hij elk gesprek over wat er na de tour zou gaan gebeuren omzeilde.

Ik probeerde mezelf een hart onder de riem te steken door te bedenken dat het voor die arme, bedrogen Fiona verschrikkelijk moest zijn, ik stelde me voor hoe ik me zou voelen als de rollen omgedraaid waren en ik erachter kwam dat mijn verloofde buiten de pot pieste. Ze moest toch zeker iets vermoeden, zei ik tegen mezelf. Was het erger als ze het niet, of juist wel wist, en dat ze dan evengoed met hem zou trouwen? Ik kwam er niet uit. Ik wist nu tenminste de waarheid en had die ontdekt voordat ik er met mijn nek te diep in zat. Maar dit was niet de eerste keer dat ik mezelf zo in de nesten had gewerkt. Je zou zelfs kunnen zeggen dat ik er aanleg voor had.

Ik werd heus niet expres verliefd op onbereikbare mannen, het gebeurde gewoon. Misschien was ik als het ware voorgeprogrammeerd zodat ik reageerde op een of ander vreemd feromoon dat ze uitscheidde, die mannen die getrouwd waren of nooit van plan waren om het door te zetten. Ik was verslaafd aan de bedwelmende, vurige passie waarmee dit soort affaires gepaard ging. En op hun beurt dachten de mannen dat onder mijn gereserveerde houding een mysterieuze inslag schuilde, en werden ze vervolgens schromelijk teleurgesteld.

Ik luisterde naar de oprijzende, hartverscheurende cellomuziek en mijmerde over mijn liefde voor films waarin geliefden elkaar op een zinkend schip vonden, of wanneer een stad in handen van de vijand viel of een asteroïde de aarde dreigde te raken... als er sprake is van een wanhopige liefde, weggerukt, een manier om de ervaring erbovenuit te tillen en afstand te nemen van de eentonige realiteit.

Ik was wel zo volwassen dat ik die pijnlijke cyclus, die ik mezelf steeds maar weer aandeed, herkende. Ik wist dat het tijd werd om die te doorbreken. In mijn eentje in dit sjofele oude appartement, dat ik ondanks alles nog steeds als mijn thuis beschouwde omdat ik nergens anders heen kon, vocht ik tegen de aandrang om Nicks nummer op te zoeken en hem te bellen. De reden waarom ik het uiteindelijk niet deed, was de gedachte dat Fiona kon opnemen. Ik verlangde verschrikkelijk naar Nick. Maar geen Nick die zijn biezen pakte en vertrok. Ik wist nu dat ik iemand wilde die geheel en al de mijne was.

2

En de engel zei: 'Ik heb geleerd dat een mens niet leeft door zich om zichzelf te bekommeren, maar door liefde.'

LEO TOLSTOJ

Die nacht sliep ik alsof ik gedrogeerd was, en ik werd beroerd en uitgehongerd wakker. Ik was nog in mijn pyjama bezig een centimeter vet uit paps koekenpan te schrapen, die ik gisteren tijdens mijn bliksem-schoonmaakbeurt op een of andere manier had overgeslagen, toen de telefoon ging. Ik nam hem aarzelend op, me afvragend wie pap in hemelsnaam op dit nummer zou bellen, maar het was het ziekenhuis. Pap was vannacht heel even bij kennis geweest, zei de zuster aan de andere kant. De opluchting was overweldigend. Hij werd weer beter. Alles kwam goed!

Ik werkte een geroosterd broodje naar binnen, schoot mijn broek en een jasje aan en zette er op Horseferry Road flink de pas in, vroege ochtendjoggers passerend, evenals een paar vuilnismannen die hun wagen aan het vullen waren. Een mollige Indiase vrouw was met trage bewegingen de stoep voor een bloemenwinkel aan het vegen en impulsief vroeg ik haar of ze een bosje fresia's voor me in wilde pakken. Misschien vond pap ze lekker ruiken, ook al kon hij de kleuren niet goed zien.

Op Lambeth Bridge sloeg een zwiepende wind over de rivier die elk optimisme in de kiem smoorde. Bij het ziekenhuis aangekomen maakte ik me steeds meer zorgen over hoe ik hem zou aantreffen.

Toen ik naar binnen liep zag ik dat de gordijnen om zijn bed dicht waren en mijn bezorgdheid sloeg prompt om in paniek omdat hij misschien een terugval had gehad. Een verpleegkundige kwam tevoor-

schijn met een kom zeepwater in haar handen en een handdoek over haar arm. Ze rukte de gordijnen open en glimlachte toen ze langs me liep. Mijn paniek ebde weg, maar dat was te voorbarig. Ik zag meteen dat alles helemaal niet goed kwam.

Pap leek nog precies hetzelfde als de dag ervoor, de ogen dicht, zijn mond open, en hij snurkte licht. Ik trok de stoel bij, ging zitten en keek of er iets was veranderd. Had zijn gezicht meer kleur dan gisteren? Mogelijk. Plotseling deed hij zijn ogen halfopen. Hij knipperde, duizelig van het licht.

‘Pap,’ fluisterde ik terwijl ik me in zijn gezichtsveld naar voren boog, en ik wist zeker dat hij me recht aankeek. Hij leek in de war, bij zijn mond vertrok een spiertje alsof hij iets wilde zeggen.

‘Doe maar niet,’ zei ik ellendig. Zijn linkerhand, die aan mijn kant lag, trilde licht en ik legde de mijne eroverheen. We keken elkaar peinzend aan, hij met de argeloze blik van een heel jong kind. Ik wendde me als eerste af, om de tranen in mijn ogen te verbergen.

Maar één ding was wel goed. Hij herkende me, dat wist ik zeker. Hij was ondanks al mijn angsten zichzelf. En toch had ik het vreemde gevoel dat hij me heel dringend iets wilde vragen, als een in de val zittend dier.

‘Pap, het is goed, ik ben er.’ Waarmee kon ik hem geruststellen? ‘Het komt wel goed met je.’ Dat hoopte ik van harte. ‘Ik zorg overal voor, maak je geen zorgen. En Zac komt vast ook helpen.’ Hoewel ik sinds mijn terugkeer nog niets van Zac had gehoord.

Ik bleef tot pap weer in slaap viel. Mijn wandeling uit het ziekenhuis duurde twee keer zolang omdat ik op Lambeth Bridge bleef hangen om naar het staalgrijze, aanzwellende water onder me te kijken, blij dat de bijtende wind mijn angst verdoofde. Ook in mij was er een opkomend getij, waar zou dat me heen voeren? Ik had geen idee. Mijn leven was hopeloos op drift geraakt.

Toen ik terugkwam was Zac in de werkplaats vormen uit een stuk glanzend rood glas aan het snijden. Hij keek op toen ik binnenkwam, zijn glassnijder in de aanslag, zijn lange magere lichaam gebogen, klaar om het glas te bewerken. Ik bleef in de veilige opening van de dubbele deur staan. Onbeholpenheid wervelde tussen ons in, net als vroeger, zo dicht en mysterieus als mist.

‘Hoi, vreemdeling,’ mompelde hij ten slotte en hij wist een glimlachje tevoorschijn te toveren. ‘Hoe gaat het?’

‘Ik ben net bij pap geweest,’ zei ik, terwijl ik mijn stem in bedwang probeerde te houden. Hij legde zijn glassnijder neer en keek me onderzoekend aan, afwezig over een eeltplekje op zijn wijsvinger wrijvend.

‘Hoe gaat het met ’m?’ zei hij met schorre stem, alsof hij sinds gisteren geen woord had gezegd. Dat zou trouwens zomaar kunnen. Ik was nooit veel over paps assistent te weten gekomen, ik had hem maar een paar keer ontmoet, en toen had hij nooit veel gezegd. Hij was vlak na mijn vertrek, twaalf jaar geleden, bij pap komen werken, een man met donkere ogen en een bleke huid, destijds begin twintig met een Glasgows accent, een bos dik zwart haar en omgeven door die mysterieuze Glasgows broeierigheid. Hij was nogal op zichzelf. En nu, twaalf jaar later, was hij wat steviger en het accent was minder uitgesproken, maar verder was hij nog precies hetzelfde, net als Munsterglas.

Het leek Zac nooit wat uit te maken dat hij van pap op de gekste tijden moest werken, hij vond het prima om in stille tijden middagen vrij te nemen en was bereid om zeven dagen per week te buffelen als ze een strakke deadline moesten halen. In andere perioden kwam en ging hij naar believen, wat hen beiden kennelijk goed uitkwam, hoewel ik dat, als ik zijn baas was geweest, niet prettig zou vinden. Nu pap er niet was, was ik vermoedelijk zijn baas. Dat idee stond me niet echt aan. Wat kon ik Zac in hemelsnaam bijbrengen? Behalve dan een beetje charme. Hij kon in elke geval dóén alsof hij blij was me te zien.

‘Je had gelijk over die beroerte, Zac,’ zei ik. ‘Die is ernstig.’ Ik legde uit dat mijn vader bij kennis was geweest, maar dat de dokter die ik vandaag had gesproken – niet de aardige meneer Bashir, maar een jonge vrouw met piekhaar – had gezegd dat ze uit de tests nog niet met zekerheid konden zeggen hoe ernstig de schade was. Ze weigerde iets te zeggen toen ik vroeg hoe snel pap weer op de been zou zijn, maar was het wel met me eens dat het een goed teken was dat hij bij kennis was gekomen.

Zac stopte zijn handen in de zakken van zijn sjofele leren werkbroek en staarde naar de grond. Na een ogenblik zei hij: ‘Dat is vreselijk. Wat erg, Fran.’ En even later voegde hij er ongerust aan toe: ‘Ik heb gedaan wat ik kon, weet je. Zijn pols gevoeld, meteen de ambulance gebeld. Ze waren er binnen een paar minuten. Als ik het misschien anders had gedaan...’